

EESTI GEOLOOGIA SELTS ESTONIAN GEOLOGICAL SOCIETY

Austatud Lembit Kaljuvee
Mäetööstusettevõtete toetusrühm

Eesti vajab riiklikku ja sõltumatut, seadusandlust nõustavat geoloogiateenistust

Pöördume teie poole palvega aidata kaasa OÜ Eesti Geoloogiakeskuse (EGK) tugevdamisele ja staatuse muutmisele.

Eesti arengustrateegia “Säästev Eesti 21” rõhutab, et üldiseks heaolu kasvuks on paratamatu loodusressursside kaasamine vastava ressursibaasi loomiseks. Geoloogiliste uuringute edukus mõjutab otseselt riigi majanduse arenguvõimalusi. Piirkondade majandustegevuse suunamise ja seega ka tööhõive suurendamise eelduseks on maavarade, põhjavee ja keskkonnageoloogilise teabe oskuslik kasutamine. Edukates riikides on maavarade uuring ja ressursitõhusus üheks riiklikuks prioriteediks. Eestis ei ole maavarade kasutamise potentsiaali riiklikult hinnatud. Puudub tervikpilt, mille järgi loodusvaradele orienteeritud ettevõtja saaks arvestada piirkondade arenguperspektiividega ja riigi pikaajaliste plaanidega.

Geoloogiateenistuse töö tagab riigile eksperditeabe põhiliselt kolmes olulises valdkonnas: maavarad, põhjavesi ja keskkonnageoloogia. Eesti majanduskasv ja kõigi eestimaalaste heaolu sõltub arukast maavarade kasutamisest teede- ja elamuehituses, energiatööstuses ja muudes tootmisvaldkondades; kvaliteetsest joogiveest ja ratsionaalsest põhjavee kasutamisest ning keskkonnast tulenevate ohtude (näiteks tervistkahjustavate keemiliste elementide levik, ebastabiilsed pinnased, üleujutuste risk jne) arvestamise oskusest. Geoloogiateenistus toob riigile tulu. Edukalt lõppenud geoloogiliste uuringute tulemusel laekub riigieelarvesse kaevandamisõiguse ning maavarade kaevandamise ja töötlemisega seotud tasusid. Aastatel 2005–2010 laekus riigile ja KOVidele kokku enam kui 345 miljonit eurot (PRAXIS 2012: Keskkonnakulutuste analüüs). Aastatel 2010–2012 maksid kaevandajad riigile kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasu kokku 122 miljonit eurot (Keskkonnaministeeriumi majandusaasta aruanded).

Eestis ühena vähestest Euroopa Liidu riikidest puudub riiklik geoloogiateenistus. Geoloogilised uurimistööd on tulemuslikud ja kulutused nendele optimaalsed, kui neid tehakse perspektiivitundega, ühiskonna huvi arvestavas spetsialiseerunud asutuses riigi toel. 1997. aastal muudeti riigiasutus EGK riigi osühinguks Keskkonnaministeeriumi (KeM) valitsemisalas. Sellest ajast peale on Eesti riigi ainuke organisatsioon, kellel on pikaajalised kogemused ja pädevus komplekssete geoloogiliste, hüdrogeoloogiliste, geofüüsikaliste, geokeemiliste ja keskkonnageoloogiliste uuringute läbiviimiseks, maavarade uurimiseks ja geoloogiliste kaardikomplektide koostamiseks, olnud sunnitud oma kompetentse ümber suunama ja pidanud hakkama saama oma riigi märkimisväärse toeta. Geoloogiaga (maapõuega) tegelevate struktuuride sihilik killustamine nagu see on toimunud Eestis viimase paarikümne aasta jooksul ei ole riigi majandusele kasulik. Usaldusväärsete

EESTI GEOLOOGIA SELTS ESTONIAN GEOLOGICAL SOCIETY

uurimistulemuste saavutamine eeldab geoloogia eri valdkondadele spetsialiseerunud töötajate takistusteta andmekasutust ja koostööd.

Geoloogiateenistuse ülesandeks on ka maapõuevarade kaevandamisega seostatava keskkonnamõju ja keskkonnakahju selgitamine. Praegu on maavarade kaevandamise keskkonnakahju määramine puudulik ja eklektiline ning reeglina puudulikult seotud tegelike kaevandamise keskkonnamõjudega. Keskkonnatasu määramine ainult kokkulepete alusel ei ole õiglane ja ei aita kuidagi kaasa keskkonna hea seisundi tagamisele, küll aga võib oluliselt halvendada majanduskeskkonda tekitades ettevõtjates ebakindlust. Olulise osa kaevandamise keskkonnamõjudest ja -kahjustest saab selgitada vaid geoloogilise informatsiooni alusel.

Juba 2010. aastal väljendas KeM-i visioonikomisjon Olavi Tammemäe juhtimisel seisukohta, et Eesti riik vajab riiklikku geoloogiateenistust kui riigile vajaliku strateegilise geoloogia-alase informatsiooni genereerijat ja haldajat ning riigiasutuste ja erasektori nõustajat.

Geoloogiliste andmete usaldatavuse tagamiseks tuleks nende kogumine, süstematiseerimine, hoiustamine ja analüüs anda geoloogiateenistuse eriharidusega spetsialistide kätte. Andmebaaside loomine erinevatel eesmärkidel tehtud tööde algmaterjalide põhjal ei ole mehaaniline töö ja nõuab erialateadmisi ning geoloogilise töö kogemust. Ka riigi puursüdame hoiustamist ja taaskasutamist (haldaja ja rahastamine seni määramata) ei saa korraldada väljaspool riigi geoloogiateenistust (nagu seda praegu organiseeritakse).

Riikliku maapõue poliitika puudumine on geoloogiateenistuse jätkusuutlikkuse ohtu seadnud:

- kadunud on riiklike tellimuste järjepidevus;
- geoloogia valdkonna tegevusi jagatakse ümber ministeeriumi mittespetsialiseerunud allasutuste vahel;
- osatähtsuse puuduvad finantside taotlemise võimalused, mida saaks kasutada riigile vajalike tegevusvaldkondade ja tehnilise võimekuse arendamiseks;
- väheneb spetsialistide arv, kes oskavad väärtustada aastakümnete jooksul kogutud maapõuealast informatsiooni ja seda eesmärgipäraselt kasutada;
- osatähtsuse puudumine on kärpinud oluliselt asutuse võimekust kõigi eksporditeenuste osas, pärssinud geoloogiliste andmete korrastamist ja vahendamist, maavarade otsingut ja uuringut ning uuringuprogrammide läbiviimist.

Tänapäeval EGK-l puuduvad mistahes võimalused oma tegevuse arendamiseks ja tööde kvaliteedi tõstmiseks, sest riigitellimuste osa kahaneb järjepidevalt ja tööd hangitakse põhiliselt vähempakkumiste tingimustes. Mõnda aega suhteliselt edukalt toimunud mudel, et riiklikult oluliste ülesannete (kaardistamine, seired, alusuuringud, rahvusvaheline koostöö) täitmist subsideeritakse kommertssektori tulude baasil on ennast juba pikemat aega ammendanud. Ettevõtte ei ole enam pikemat aega oluliselt panustanud riiklike strateegiate kujundamisse ja baasuuringutesse, mis aga peab olema kõnealuse struktuuri peaesmärk.

EESTI GEOLOOGIA SELTS ESTONIAN GEOLOGICAL SOCIETY

28. augustil 2013 kuulutati KeM-i ja EGK nõukogu eestvõttel välja konkurss EGK turundus- ja arendusjuhi – juhatuse esimehe kohale, et tugevdada asutuse juhtimist (teadusdirektor Jaan Kivisilla suri jaanuaris 2012). Konkursi tulemust ei ole tänaseni välja kuulutatud.

Veel on võimalik EGK-s säilinud struktuuri baasilt liikuda uuesti euroopaliku riikliku geoloogiateenistuse suunas, eesmärgiga taastada asutuses puuduvad ja/või kadunud, kuid riigile maapõue temaatika edukaks haldamiseks vajalikud tegevussuunad ja erialane kompetents ning tugevdada asutuse rahvusvahelist koostööd ning mainet. Geoloogiateenistuse ülesandeks Eestis on maapõue ja akvatooriumi kõrgetasemeline uurimine ja looduslike maapõue väärtuste kasutamise ja kaitse suunamine. Nende eesmärkide poole liikumine saab olla võimalik ainult ja ainult riigi soovil ja toel.

Lisaks eeltoodule on probleemi arutades tekkinud küsimus: kas Eesti riigi geoloogiateenistus peaks tegutsema Keskkonnaministeeriumi või hoopis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi alluvuses?

Lugupidamisega,

Anne Põldvere
/allkirjastatud digitaalselt/

MTÜ Eesti Geoloogia Selts juhatuse esimees

Lisainfo:

OÜ Eesti Geoloogiakeskus koduleht: www.egk.ee

OÜ Eesti Geoloogiakeskus turundus- ja arendusjuhi – juhatuse esimehe konkursi ja geoloogiateenistuse loomise materjalide avalikustamine MTÜ Eesti Geoloogia Selts kodulehel: <http://www.egeos.ee/egeos/probleem-nr-1/>

MTÜ Eesti Geoloogia Selts ettepanekud muudatuste läbiviimiseks ja ülevaade Keskkonnaministeeriumis 16. jaanuaril 2014 toimunud arutelust teemal: Eesti Geoloogiakeskuse juhi valimiseks korraldatud konkursist ning geoloogiakeskuse tulevikust üldiselt:

http://www.egeos.ee/egeos/wp-content/uploads/KOKKUVOTE_16012014_FIN.pdf